

זו שהתחילו לפרוץ בענין המחיצה שבין אנשים לנשים בביהכ"נ שנשאר לנו למקדש מעט ואפשר שאין חשודים שיעברו אדינא אלא מחסרון ידיעת חומר האיסור ולכן רוצה כתר"ה שאבאר מקור הדין וחומר האיסור ושיעור גובה המחייב.

והנה עצם הדין שאף אם האנשים הם בצד אחד והנשים בצד אחר אסורין הן להיות בלא מחיצה הוא לע"ד דינא דאורייתא. וראיה מסוכה דף נ"א שהקשה בגמ' על הגוזזטרא שעשו בעזרת נשים במוצאי יו"ט הראשון של חג כדי להרשיב הנשים מלמעלה והאנשים מלמטה. הכתיב הכל בכתב, שאסור להוסיף שום דבר בבנין הבית ובעזרה ותירץ רב דקרא אשכחו שצריך להבדיל אנשים מנשים כדפרש"י עיי"ש. ופשוט שכונת התירוצו הוא שלכן הוא כמפורש שצריך לעשות הזיון והגוזזטרא ולא הוצרך להאמר זה ע"י גד החוזה ונתן הנביא שהודיעו להם ע"פ ה' מלאכת התבנית והי' ג"ז ממילא בכלל הכל בכתב. ואם היה זה רק איסור דרבנן לא היה שייך למימר שהוא ממילא בכלל הכל בכתב כיון שא"צ זה מדאורייתא ולדחות ודאי לא שייך שידחה את האיסור דהכל בכתב אף אם היה איסור מדאורייתא וכ"ש איסור שהוא מדרבנן לא ידחה איסור הכל בכתב שהוא מדאורייתא וכמפורש בחולין דמצד איסור הכל בכתב ידעינן דלא בעינן כסוי הדם במקדשין. אלא צריך לומר שהוא איסור מדאורייתא ולכן הוא ממילא כמפורש שצריך לעשות זיון וגוזזטראות אף שלא נאמר זה ע"י הנביאים בהכל בכתב.

וכן הוא בירושלמי סוכה פ"ה ה"ב שאמרו ע"ז שעשו התיקון בהוספה על הבנין ממי למדו מדבר תורה עיי"ש אלמא שהוא נקרא דבר תורה. ואף שאינו אלא קרא בדברי קבלה יש למילף שפיר שהרי לא בא הקרא לחדש איסורין שנימא לא ילפינן משם אלא שנאמר בקרא דדברי קבלה שיספידו כדן התורה אנשים לבד ונשים לבד. והוא כמו שלמדנו כמה דינים ממעשיהם של הנביאים והשופטים והמלכים שהזכרו בקראי דדברי קבלה.

ועיין בתוס' זבחים דף ל"ג שמפורש בדבריהם. שבשביל איסור דרבנן היה איסור להוסיף שכתבו ליעבד פשפש כדי לקיים סמיכה באשם מצורע שסובר שהוא מדאורייתא ולא יצטרכו לבטל דין תיכף לסמיכה שחיטה מצד גזירה שמא ירבה בפסיעות. א"א משום דירבה בפסיעות גזירה דרבנן בעלמא היא וקרי טאן הכל בכתב עיי"ש. וא"כ גם הכא אם היה זה רק מדרבנן לא היה אפשר להוסיף אלא ודאי שהוצרכו לעשות הגוזזטרא מדאורייתא שממילא הוא בכלל הכל בכתב כדלעיל.

בלא מפה. וכן הוא בכל המפרשים. ועי' בשעה"צ אות ח' דגם בזמננו שאין מצוי להניח בלא מטפחת פעמים שנשמט קצת המטפחת מתחתיה והשלחן משמש לס"ת וזה אין שייך בהכסא שמניחין עליו רק עד שיצטרכו לקרות בו ששם אין פותחין אותה כלל והס"ת מעוטפת בהמעילין. ואף אם נימא שהמעילין בטלין להס"ת ונחשב המטפחת משמש להס"ת אף שהוא מלוכש בהמעילין. מ"מ הא אין שייך לחוש להשמטת המטפחת רק בהס"ת שקורין בה משום שעוסקים בה להעביר העמודין בכל רגע ולא בהס"ת שמניחין אותה ואין מטלטלין אותה שם עד שלוקחים אותה משם. ולכן לא מובן מה שפי' הב"י שהוא הכסא שמניחין עליו עד שיגמרו בראשונה. ובא"ח לא פי' כן. והמג"א ודאי לא מפרש כן דאם כורסא הוא כסא ששם מניחין את הס"ת השניה הרי מפורש דלא כירושלמי ומאי הוקשה לו על מה שאין עושין כירוש' ומס' סופרים הא מפורש בגמ' דידן שהלכה כמותו נגד הירושלמי שמוציאין בב"א ומניחין אותה על כסא המוכן לזה. וא"כ מוכרחין לומר שהמג"א פליג על הב"י. ומדלא הביאו לא המג"א ולא מחצה"ש את הב"י והפרישה משמע קצת שלא היה זה בגירסתם. עכ"פ מכיון שלא נמצא זה אלא בב"י ופרישה ביר"ד ולא בעיקר המקום שהוא בא"ח והמג"א פליג. ומירושלמי ודאי קשה ע"ז וצע"ג דברי הב"י והפרישה אין לעשותם למעשה ובפרט במקומותינו שלעולם נהגו שמחזיקים את הס"ת בידיים בישיבה. ואם לא ימצאו מי שיחזיק יעשו כר' יוסה בירושלמי שלא יוציאו השניה עד שיכניסו הראשונה.

ידידו,

משה פיינשטיין

סימן לפ

בענין המחיצה שצריך להיות בביהכ"נ
בין אנשים לנשים ושיעור גובהה

כ"ב טבת תש"ו.

מע"כ ידידי הנכבד מאד הרה"ג מוהר"ר דוד

שטערן מנהל ישיבת תורה ודעת.

בהא דשאלנא לבאר ענין המחיצה שצריך להיות בין אנשים לנשים בביהכ"נ וכמה הוא שיעור גובהה אליבא דהלכתא משום שיש מקומות במדינתנו

אמנם יש לעיין בזה שכתב מהרש"א בחדושי אגדות טעם אחר על תירוצ הגמ' דקרא אשכחו. דלפי שזה התיקון לא היה צורך עבודת המקדש אלא לאפרושי מאיסורא דערוה לא הוה בכלל הכל בכתב וכוונתו היא לכאורה שהכל בכתב נאמר רק על דברים שעושין לצורך עבודת המקדש ולא על דברים שעושין בשביל שאר ענינים. ויש לכאורה ראייה לדבריו מהא דפי' הרא"ש במדות פ"ב ה"ג והובא בכ"מ פ"ה מבית הבחירה ה"ג בצורך הסורג שהוא להתיר איסור טלטול בשבת משום שהיקף הר הבית לא מהני דהוי הוקף ולבסוף פתח עיי"ש. וא"כ קשה הא הכל בכתב ואיך יכלו לעשות הסורג בשביל זה, וכאן אין לומר דכיון שצריך לטלטל הוא כמפורש שצריך לעשות הסורג דהא מדאורייתא ליכא שום איסור לטלטל כיון שעכ"פ הוא מוקף ולכן משמע לכאורה דכיון שאינו בשביל העבודה אלא משום איסור שבת לא הוה בכלל הכל בכתב כסברת מהרש"א. וא"כ אין ראייה שהוא איסור דאורייתא שהרי אף אם הוא רק מדרבנן ליכא בזה איסור דהכל בכתב.

הרב

אבל א"א לומר כן שהרי גם להוסיף בשביל כסוי הדם אינו לצורך העבודה ומ"מ אמרו בגמ' שבשביל איסור הכל בכתב ליכא מצות כסוי הדם במוקדשין. ועוד דלפי' למה הוצרך רב לתרץ משום דקרא אשכחו הא גם בלא קרא היה להם לעשות את התיקון כמו שעשו את הסורג בשביל היתר טלטול אף שליכא קרא. ולעצם איסור קלות ראש עם הנשים לא צריך למקרא זה להשמיענו שאסור מיהא ודאי מדרבנן שסגי לכאן וגם הא בשאר מקומות שהוזכר איסור קלות ראש עם נשים לא הביא קרא זה אלא ודאי שצריך לומר כדבארתי שמקרא זה ידעין שהוא כמפורש שצריך להבדיל בין אנשים לנשים במחיצה גם מדאורייתא וא"כ ממילא הוא כנאמר לגד החוזה ולנתן הנביא לעשות הגזוזטרא. ואין להקשות מנלן מן התורה שיהיו כלל שם נשים, דהא בהקהל ודאי היו צריכין להיות שם אנשים ונשים וא"כ צריכים היו לעשות הגזוזטרא בשביל הקהל וממילא מותרין גם בכל חג לעשות כן בשביל שמחת בית השואבה. ועיין בהגהות הריעב"ץ שכל הקושיא דהכל בכתב היה בשביל הזיוזן שהם קבועים וממילא היה זה לכל חג ומצד הגזוזטרא עצמה אין איסור. אך אף אם נאמר דלא כהריעב"ץ שאיסור מצד הכל בכתב הוא אף שלא בקביעות וכדמשמע מהא דר"פ כסוי הדם, נמי ניחא דכיון שהוא כנאמר שרשאין לעשות תוספת זה לא שייך לחלק בין הימים ויש להתיר בכל עת.

וכדי שלא יקשה להרא"ש איך היה מותר לעשות סורג להתיר איסור טלטול שהוא רק מדרבנן כיון שבכל אופן אסור להוסיף מצד הכל בכתב, צריך לומר דבר חדש שהאיסור להוסיף מצד הכל בכתב הוא בהר הבית רק בעזרת נשים ולא בחיל ושאר הר הבית לכן היה מותר לעשות את הסורג להתיר הטלטול אבל בעזרת נשים שישנו האיסור דהכל בכתב כמפורש בגמ' הוצרך רב לומר משום הקרא שהוא כמפורש.

וראייה גדולה שיש לחלק בין עזרת נשים לחיל ושאר הר הבית אף שלכאורה דין אחד להם מדאורייתא. הוא מזה שמצינו שחלוקין לענין איסור בנין עץ להרבה ראשונים שהרי שיטת הרמב"ם פ"א מביה"ב ה"ט כפי שסובר הראב"ד בשיטתו שאסור אפילו בעזרת נשים וכן סובר הראב"ד בעצמו בסוף פ"ו מע"ז שהרי תירץ על בימה של עץ שעשו למלך בעזרת נשים כמפורש בסוטה דף מ"א שהיה מותר מחמת שלשעתה היתה וכן בגזוזטרא שהקיפו בעזרת נשים בשמחת בית השואבה לשעתה היתה דלא כדסובר בהלכות ביה"ב, וכן הביא הראב"ד בפירושו לתמיד פ"א דף כ"ז בשם תוס' צרפת בשם הר' אלחנן בה"ר יצחק ור' יצחק אביו וגם הוא עצמו סובר כן שם שיש איסור בנין של עץ אף בעזרת נשים דהא ג"כ הוצרך לתירוצים לעשיית הבימה של עץ למלך שתירץ דרק אהל דומיא דנטיעה שיושבין בצלו אסור עיי"ש. וא"כ קשה טובא על תוס' צרפת בש"ר אלחנן ור' יצחק אביו ועל הרמב"ם ועל הראב"ד שבהלכות ע"ז מהסורג שהיה מעץ כמו שפרש"י ביומא דף ט"ז וכן הר' שמעיה והרע"ב במדות פ"ב מ"ג והכ"מ בפ"ה מביה"ב ה"ג ולא מצינו מאן דפליג ורק על הראב"ד לתירוצו בתמיד לא קשה. והוא היה בקביעות ולא הקשה עליהו הראב"ד שם. ולכן מוכרחין לומר שרק עזרת נשים חמורה לאיסור עץ ולא החיל ושאר הר הבית ולכן יכלו לעשות הסורג מעץ שהיה בשאר הר הבית. ולכן גם לענין הכל בכתב יש לומר שרק עזרת נשים בעי הכל בכתב ולא בשאר הר הבית. ואף שלענין איסור עץ יש לתרץ כהראב"ד בפירושו לתמיד דרק אהל אסור אבל מהרמב"ם שלא סבר כן שכתב ואין בונין בו עץ בולט וכן הראב"ד בהשגותיו בב' המקומות לא סבר כן ולא הכ"מ ולא תוס' צרפת שמוכרחין לומר שמחלקי בין עזרת נשים לשאר הר הבית נשמע שגם הראב"ד יסבור כן שאף איסור אהל לא יהיה אלא בעזרת נשים ולא בשאר הר הבית שהרי היה ניחא ליה אליביהו מסורג א"כ גם לדין הכל בכתב הוא רק בעזרת נשים ולא בשאר הר הבית ולכן יכלו לעשות הסורג אף שלא היה מהכל

בכתב. וא"כ אף אם נימא שיסבור הרא"ש כהראב"ד בפירושו לתמיד שלפ"ז אין ראיה מעץ ג"כ יכול לסבור שחלוק עזרת נשים לענין הכל בכתב.

ועיין בהגהות הריעב"ץ בסוכה שם שדימה דין איסור עץ לאיסור הכל בכתב שלכן כתב שקושיית הגמ' מהכל בכתב הוא מהזיוין הקבועין ולא מהגזוזטאות שהיו רק לפי שעה כמו שמותר מצד איסור עץ. וכוונתו לתירוץ הראב"ד בהלכות ע"ז וא"כ גם לענין המקום יש לדמות. ואף שלהראב"ד דבהלכות ביה"ב שמתרץ בהא דבימה והגזוזטרא שבועות נשים נמי ליכא איסור עץ ומ"מ הרי מפורש שיש איסור הכל בכתב מ"מ לשאר הראשונים שחלוק עזרת נשים משאר הר הבית לענין איסור עץ מסתבר שחלוק גם לענין איסור הכל בכתב ששני הדינים שוין לדידהו גם לענין המקום כמו ששוין לענין הקביעות להריעב"ץ. ואף להראב"ד דביה"ב אפשר יודה לענין הכל בכתב שחלוק עזרת נשים משאר הר הבית אך שבאיסור עץ סובר שליכא אף בעזרת נשים משום דכתיב באיסורו לא תטע אצל מזבח שהוא רק בעזרה כדאיתא בדבריו וקצת יש לדייק מלשונו שכתב אבל בעזרת נשים ובהר הבית מותר אלמא שיש באיזה איסור חלוק בין עזרת נשים להר הבית ורק בכאן לאיסור עץ סובר שליכא חלוק ולכן הזכיר שבתרויהו מותר מצד הקרא דאצל מזבח ה'.

וטעם החלוק הוא משום דקדושת עזרת נשים חמורה משאר הר הבית כדאיתא בפ"א מכלים מ"ח. ואף שלענין הדין המוזכר שם שאין טבול יום נכנס לשם הוא רק מדרבנן כדאיתא ביבמות דף ו' מ"מ מסתבר שעצם המעלה לקדושה שיש בה הוא מדאורייתא רק שאינו נוגע לדינא דשלוח טמאים מדאורייתא משום שטמא מת נשלח רק ממחנה שכינה וזב גם מכל הר הבית ונמצא שלענין שלוח שוה עזרת נשים אף שיש בה יותר קדושה לשאר הר הבית משום שעכ"פ אינו מחנה שכינה וכל הר הבית הוא עכ"פ מחנה לוי. ומוכרח כן לרש"י יומא דף מ"ד שפי' על מה שאר"א בר אהבה ש"מ מעלות דאורייתא שהוא גם על כל המעלות שתנן בפ"א דכלים וחשיב שם גם מה שהחיל מקודש מהר הבית ועזרת נשים מן החיל, אף שאיסור טבוי בעזרת נשים הוא רק מדרבנן, ואיסור טמא מת בחיל נמי הוא רק מדרבנן (ואף שהרמב"ם פ"ז מביה"ב הטי"ז לא נקט שהוא רק מדרבנן כמו שנקט בהי"ז לענין איסור טבוי בעזרת נשים וכן לא נקט בפ"ג מביאת מקדש ה"ה בטמא מת בחיל שהוא מדרבנן אף שנקט בה"ז בטבוי בעזרת נשים שהוא מדרבנן וא"כ משמע

לכאורה שסובר שטמא מת בחיל הוא מדאורייתא. אבל עיין בכ"מ ה"ט שמשמע שגם הרמב"ם לא פליג וכן מוכרח דהא מפורש בנזיר דף מ"ה שבשער נקנור מותר טמא מת ליכנס מדאורייתא אף שהוא מעזרת נשים שעוד עדיף מחיל וכן בסוטה דף כ' ע"י"ש, ולכן פשוט שמה שכתב הרמב"ם בטבוי דבעזרת נשים שהוא מד"ס לומר שאף שהוא מקרא הוא רק מד"ס להוציא מלשון הברייתא כדווצרך ר' יוחנן לאשמועין וכ"ש טמא מת בחיל שליכא רמו (בקראי). וא"כ איך כתב רש"י על מעלת החיל ומעלת עזרת נשים שהן מדאורייתא ועיין בתרי שהקשו עליו. ולכן צריך לומר כדפרשתי שעצם המעלה שקדושתו חמורה הוא דאורייתא אף שאינו נוגע לדינא דשילות, וכן מדויק לשון רש"י בסוטה שכתב על מה שהקשה בגמ' למימרא דמת אסור במחנה לוי, אף שאירי שם בשער נקנור, דהא עזרת נשים וגם שערי נקנור לא נתקדשו בקדושת עזרה והרי הן כשאר הר הבית ע"י"ש משמע שיש בעצם טעם להחמיר מחמת שקדושתו יתירה אבל כיון שלא נתקדשו בקדושת עזרה הרי הוא לענין מת כשאר הר הבית משום שלא נאסר מת אלא במחנה שכינה כדבארתי. וכן משמע שגם הרמב"ם סובר כן שרק על הדין שאסור לטבוי כתב שהוא מד"ס ולא על עצם הקדושה.

ולכן מאחר שקדושת עזרת נשים חמורה אין להוכיח ממה שמצינו שבעזרת נשים יש איסור בגין עץ ואיסור הכל בכתב שגם בכל הר הבית יהיה כן. לכן ניהא זה שבסורג היה של עץ ומה שלהרא"ש לא היה זה באיסור הכל בכתב. וזה שאנו יודעים שגם בעזרת נשים יש איסור עץ הוא משום שנקרא עזרה במשנה וחצר בקרא עיין בתוס' פסחים דף צ"ב והאיסור בברייתא דתמיד דף כ"ח נאמר בעזרה.

ולפ"ז לא מצינו כלל סברא זו של מהרש"א וא"כ מה"ת נימא שהכל בכתב הוא רק בדבר שהוא צורך המקדש ולכן צריך לומר כדפירשתי משום שהוא כמפורש שיעשו הגזוזטרא. ואולי גם כוונת מהרש"א כדבארתי אלא שנתן טעם על מה שלא נאמר ביחוד בציוי הבנין משום דלא הוצרך לומר אלא מה שנתחדש לבנות מדין המקדש ולא מה שאסור גם מכבר בלא הבנין. וגם שאם היה מצורך המקדש היה נאמר אף אם היה ידוע שצריך לבנות.

וממילא חזינן מסוגיא דסוכה דאף אם היתה מחיצה אבל כזו שאפשר לבא לידי קלות ראש יש עדין אותו האיסור מדאורייתא. דהא אף בראשונה שהיו נשים מבפנים ואנשים מבחוץ פרש"י שהנשים

היו בעזרת נשים והאנשים היו ברחבה של הר הבית ובחיל, שהיתה מחיצה גדולה ביניהם בדין מחיצה אבל כיון שהוצרכו לעמוד נגד השערים הפתוחים כדי לראות את השמחה ראו שבאו לידי קלות ראש ולא הועילה המחיצה וא"כ היה עדיין אסור מדאורייתא שלכן הותר לעשות הגזוטרטא שמה ראייה שהוא מדאורייתא כדבארתי. ואין לומר שהאיסור היה מדין יחוד שהוא מדאורייתא שמא יכנס איש לפנים, חדא דא"כ איפכא הוא לר' כהנא בקידושין דף פ"א שיותר עדיף נשים מבפנים ואנשים מבחוץ, וגם לא כברייתא דתנא איפכא ונימא שברייתא דכאן היא המתניתא דבקדושין, דהא ברייתא דהתם מתיר אנשים מבפנים ונשים בחוץ והכא אסור למסקנא בתרויהו וגם אין שייך למיפלג על מעשה רב. וגם בנשים הרבה כאלו שהיו בשמחת בית השואבה אין לחוש ליחוד בין לרמב"ם בין לרש"י, שלרמב"ם שאוסר אף עם נשים הרבה אינו אסור מצד שמא יפרוש אלא דוקא בפירוש כדאיתא בפכ"ב מא"ב ה"ח ולרש"י שאוסר שמא יפרוש הא אינו אסור עם הרבה נשים, עיין בח"מ אה"ע סי' כ"ב סק"י. ועוד שלא היה שייך יחוד כלל התם דב' המקומות היו פתוחין והולכין דרך שם בכל עת אל מחוץ להר הבית ולחיל ולעזרת נשים ולעזרה וכן מעזרה ולחוץ ועדיף מבית שפתחו פתוח לר"ה. ולכן צריך לומר שהאיסור הוא רק משום קלות ראש, וחשבו מתחלה שמה שבאו לידי קלות ראש היה מחמת שהאנשים הוצרכו לראות דוקא דרך הנשים שהרי שניהם הסתכלו למקום אחד באו לידי קלות ראש, שאף שמצד ההסתכלות עצמה חזינן שלא היתה הקפידא דהא זה ידעו גם מתחלה, וא"כ היה באופן המותר שלא נראו מקומות המכוסים ולא חששו שיסתכלו בכוונה ליהנות שזה אסור אף במקומות המגולים ולכן התירו כשלא ידעו שיבאו לידי קלות ראש, אבל כשראו שבאו מזה לידי קלות ראש שהוא להרבות שיחה ביניהם ולנגיעה בידיהם וכדומה, התקינו להחליף שהנשים יהיו מבחוץ אחורי האנשים שבזה יש מעלה שאין הכרח שיסתכלו בהן עיין בתוס' סנהדרין דף כ'. אבל עדיין באו לידי קלות ראש שכיון שלא היתה מחיצה במקום השערים היה בא הקלות ראש מצד הנשים שראו דרך האנשים ולפיכך אף שלכל דבר הצריך מחיצה הרי הוא מחיצה גמורה מ"מ לענין הבדלת אנשים ונשים אינה כלום שעדיין הם כמעורבין ובאין לקלות ראש. ונתברר שצריכים מדאורייתא לעשות גזוטרטא שיהיו הנשים מלמעלה והאנשים מלמטה שרק אז אינם כמעורבין, וכלשון המשנה במדות והקיפה כצוטרטא שהנשים ראות מלמעלה והאנשים מלמטה כדי שלא יהיו מעורבין. וכן פסק הרמב"ם פ"ה מביה"ב ה"ט. אלמא שבתחלה

אף שהיו מובדלין בדין מחיצה שמועילה לשאר דברים שצריכין מחיצה לא הועילה לזה ונחשבו כמעורבין ואסור מדאורייתא והוי כמפורש שיעשו גזוטרטא. היוצא מזה גם בבתי כנסיות שמתקבצין שם אנשים ונשים להתפלל טוב יותר לעשות גזוטרטא שהנשים יהיו למעלה, ואם מאיזה טעם קשה לעשות גזוטרטא צריכים לעשות מחיצה ממש כזו שתמנע מלבוא לידי קלות ראש ולא סגי במה שנחשבה מחיצה לכל דבר כגון בשערים פתוחים כמו שראינו שלא הועילה במקדש והיה אסור מדאורייתא. ולכן לא סגי גם במחיצה של עשרה טפחים מן הקרקע שאינה כלום לענין קלות ראש שהרי יכולים לדבר ולהרבות שיחה עם הנשים בלי שום קושי וליגע בידיהם ואין לך קלות ראש גדולה מזו ונחשבו כמעורבין ממש ואסור מדאורייתא שגרועה היא ממחיצה שהבדילה בין עזרת נשים לחיל במקדש שלא הועילה אף שהיתה יותר ניכר, אלא צריכים לעשות מחיצה גבוהה במדה כזו שלא יבואו לידי קלות ראש.

אבל מסתבר לע"ד שסגי במחיצה גבוהה עד אחר הכתפים, דהרי חזינן שהמחיצה אינה מצד איסור הסתכלות כדכתבתי לעיל שזה הרי ידעו גם מתחלה ומ"מ התירו ולא חשו לזה. ואף אחר התיקון הגדול לא נזכר שהיתה שם רק גזוטרטא שהיא מקרשים מונחים על הזיזין הבולטים וסתם גזוטרטא אינה במחיצה עיין עירובין דף פ"ו ובתוס' דף פ"ו ובפ"י המשנה להרמב"ם שם ונמצא שנראו הנשים כיון שלא הקיפו את הגזוטרטא במחיצה ולא חשו לזה, ואף שלא נראו להאנשים שעמדו תחת הגזוטרטא מ"מ הרי נראו להאנשים העומדים באמצע.

ואף שהרמב"ם לפירושו למשנה סוכה שם כתב כדי שלא יסתכלו האנשים בנשים עיי"ש, בע"כ אין לפרש מצד איסור ההסתכלות כדלעיל וגם שהרי אף כשהן למעלה הן נראות מכיון שלא הוזכר שהיתה מחיצה להגזוטרטא כדלעיל. ודוחק לומר שמכיון שלא נראו אלא להעומדים באמצע ונימא ששם היו רק המרקדים בשמחת בית השואבה שהם היו רק חסידים ואנשי מעשה שלהם אין קפידא בהסתכלות כלרב גידל ברכות דף כ', שהרי לא בכל חסידים ואנשי מעשה מצינו מעלה זו דרב גידל דהא רבנן דרב גידל וכן רבנן דר' אחא בכתובות דף י"ז היו ג"כ חסידים ואנשי מעשה ולא היתה להם מעלה זו. ואדרבה אמר אב"י בסוכה דף נ"ב ובת"ז יותר מכולם ובסוף קידושין מצינו בר"מ ור' טרפון שעוד החמירו על עצמן גם בדברים שאנשים פשוטים לא נחשדו עליהם ולא סמכו על חסידותם ותורתם. וגם ודאי שהיו באמצע גם מהעם הבאים לראות שלא נזכרו

בשום מקום שלא הניחו להראים לעמוד במקום המרקדים.

ומלשון הרמב"ם בפירושו משמע שמקום האנשים

לא היה למטה תחת הגזוזטרא שכתב שהיו מתקנים מקום לאנשים ומקום לנשים ומקום הנשים למעלה ממקום האנשים ולא כתב כלשון הרע"ב שהיו מושיבין הנשים מלמעלה והאנשים מלמטה, שהיה משמע תחת הגזוזטרא, אלא משמע שלא היו האנשים למטה מן הנשים אלא מקום האנשים היה למטה על הרצפה ומקום הנשים היה למעלה במקום גבוה וכן משמע גם מלשוננו בפ"ח מלולב הי"ב.

ובזה מובן פירושו במדות פ"ב מ"ה שכתב שהקיפו אותה בשקופין אטומים ועשו בהם כמין מעלות כדי שיביטו מהן הנשים בשעת כניסת ישראל לשמחת בית השואבה עיי"ש וכוונתו שלא היו זיוין יוצאין מהכותלים להניח שם גזוזטרא כפרש"י דלפירושו לא היה שם כותל אלא שעשו הגזוזטרא אטומה עד הקרקע ושקופים הוא מלשון השקפה, ונעשו כמעלות לצד העזרה שיעמדו עליהן להביט משם, ונמצא שלא היה כלל מקום תחת הגזוזטרא לא כפרש"י וא"כ נמצא שנראו הנשים לכל האנשים לפירושו של הרמב"ם, ומוכרחין לומר שכוונתו בפירושו לסוכה להסתכלות כזאת שיכולה להביא לידי קלות ראש שהוא רק כשעומדות הנשים למטה בלא מחיצה או אף במחיצה נמוכה שהן כמעורבין, וכתב זה מחמת שסובר שההסתכלות מביאה לקלות ראש כמו שכתב התי"ט ואמנם ההסתכלות האנשים בנשים מביאה לידי קלות ראש, אבל עכ"פ רק כשאפשר לבא מזה לקלות ראש שייך לאסור וכשהן למעלה אף בלא מחיצה ולמטה במחיצה גבוהה עד אחר הכתפים שאין שייך לחוש לקלות ראש לא איכפת לן בהסתכלות אף להרמב"ם בפירושו לסוכה, ואף אם נסתפק בכוונתו בפירושו לדינא אין לנו אלא מש"כ הרמב"ם בהלכותיו פ"ה מביה"ב ה"ט שהוא כדי שלא יהיו מעורבין וכן בפ"ח מלולב הי"ב שכתב כדי שלא יתערבו אלו עם אלו והוא כמו שבארתי שבלא מחיצה גבוהה יחשבו כמעורבין כיון שבאין מזה לקלות ראש אבל מצד ההסתכלות עצמה אין לחוש.

ואין לטעות לפרש בלשון שקופין אטומים שכתב הרמב"ם בפירושו למדות שהיו שם חלונות שקופים אטומים וכמו בחלונות המקדש שפרש"י במנחות דף פ"ו שהיו רחבות מבפנים וצרים מבחוץ וכאן יהיה להיפוך שבאופן זה נאמר שהן רואות ואין נראות כ"כ, ונפרש בפירושו בסוכה שהוא מצד ההסתכלות לבד, שהרי לא אמר שעשו חלונות שקופים אטומים

ולכן במחיצה גבוהה עד אחר הכתפים שמסתבר שאין לבוא לידי קלות ראש יש להתיר, והוא גובה ג' אמות שהן י"ח טפחים כדאיתא בשבת דף צ"ב עיין ברש"י ותוס' שם ובתוס' עירובין דף מ"ח ותוס' ב"ב דף ק', ואף שלרשב"ם שם שעם הראש הוא ג' אמות יש להקל ב"ז טפחים שפחות מ"ז ושליש א"א כדי שלא יקשה עליו מהא דשבת שמפורש שם שלכה"פ קרוב ל"ז הו' עד הכתפים, מ"מ יש להצריך י"ח טפחים כתוס' שפי' הרשב"ם תמוה, ואף שנראים הראשים אף ב"ח טפחים כשעומדות, לא יבא מזה לידי קלות ראש, והמחמירין להגביה המחיצה עד שלא יתראו גם ראשיהן תבוא עליהן ברכה, ובפרט שהרבה נשים במדינה זו אינן נזהרות בכסוי הראש, אבל לדינא יש להתיר גם בגבוהה רק י"ח טפחים ואם שנמצאות שם גם פרועי ראש כבר הורה זקן בעל ערוך השולחן שבוה"ז שבעוה"ר יש הרבה כמותן מותר להתפלל כנגדן ולכן אין למחות אבל בפחות מ"ח טפחים אסור וצריך למחות בכל התוקף כי אף אם היה אסור רק מדרבנן צריך למחות כ"ש שלע"ד הוא מדאורייתא כדהוכחתי לעיל.

והנה יש מקום לומר שרק במקדש היה אסור מדאורייתא משום דין יראה דומקדשי תיראו שאם הוא בקלות ראש אינו ביראה וא"כ בביהכ"נ הוא רק מדרבנן שאסרו גם בהם קלות ראש ולא מהני גם תנאי עיין במגילה דף כ"ח ובש"ע או"ח סי' קנ"א סעי' י"א וכ"ש לקלות ראש של איסור שאין מועיל בה תנאי, אבל בשעת התפלה וכמשזכירין שם שמים ודברי תורה וקדושה מסתבר שהוא דאורייתא שהלא הקדושה שתיקנו בביהכ"נ כתב הר"ן במגילה דף כ"ז שהוא משום שעיקרו עשוי לומר בו דבר שבקדושה עיי"ש ואם דברי הקדושה עצמן אין בהם דיני הקדושה לא היה שייך לתקן קדושה על ביהכ"נ בשבילם, ולכן משמע שבעת התפלה הרי הוא בדיני קדושה מדאורייתא ויהיה אסור לנהוג בו קלות ראש בתפלה מדאורייתא, אבל מוכרחין קצת לומר שדין זה הוא מדאורייתא בכל מקום קבוצ' שהרי ההספד שלעתידי שלמדין משם לא מצאנו בו שיהיה במקדש ואם שם לא נאסר מדאורייתא אלא לצניעות בעלמא איך שייך למילף מזה איסור דאורייתא למקדש אלא משמע שהוא איסור בכל מקום שצריכין להקבץ בו אנשים ונשים שאסורין להיות בלא הבדלת מחיצה ביניהם כדי שלא יבואו לידי קלות ראש, אך אולי אף שבהספד יהיה לצניעות בעלמא הוא עכ"פ ראייה שיש בזה

ענין קלות ראש שלכן יש לאסור במקדש מדאורייתא משום מצות יראה ויהיה בביהכ"נ מדרבנן ובשעת התפלה דאורייתא אבל יותר מסתבר שהוא מדאורייתא בכ"מ קבוצ.

ובלא צורך קבוצ אף במקדש מותר שהרי חנה התפללה סמוך לעלי הכהן וכהא דדחקה ונכנסה בקידושין דף נ"ב ולתוספות שם מותרות נשים ליכנס בעזרה גם בלא דוחק עיין שם אף שנמצאים שם הרבה אנשים אבל במקום שצריכין להתקבץ כהא דשמחת בית השואבה וכהא דיתקבצו להספיד לעתיד הרי הוא דין מדאורייתא שצריך מחיצה להבדיל ביניהם. ולפיכך גם בבתי כנסיות שלנו שמתקבצים להתפלל צריך שתהיה מחיצה ודוקא מחיצה כזו שלא יבאו מתוכה לידי קלות ראש, שהוא או בגזחטרא שהנשים למעלה והאנשים למטה אף כשנראות משם או במחיצה גבוהה עד אחר הכתפים שהוא י"ח טפחים ידידו מוקירו.

משה פיינשטיין

סימן מ

123456789

בענין איסור הסתכלות בנשים

כ"ז מרחשון תשס"ו.

מע"כ ידידי הרב הגאון המפורסם בחבורי צבי חמד מהר"ר צבי הירש פריעדמאן שליט"א.

הנה בדבר אשר הראני מה שכתב כתרי"ה בספרו חלקנו בתורתך בס"פ שלח דברים ראויים בדבר איסור הסתכלות בנשים וגם מה שהביא מס' יערות דבש. הוא ודאי דין ברור ומפורש בכמה דוכתי בגמ' בע"ז דף כ' מקרא דונשמרת שלא יסתכל באשה נאה אפילו פנויה ובא"א אפילו מכוערת ובכתובות דף י"ז שנפסק דאסור להסתכל בפני כלה אף בשביל לחבבה על בעלה ובשבת דף ס"ד א"ר ששת מפני מה מנה הכתוב תכשיטין שבחוץ עם תכשיטין שבפנים לומר לך כל המסתכל באצבע קטנה של אשה כאילו מסתכל במקום התורפה וכ"ה גם בברכות דף כ"ד. ונפסק כן ברמב"ם פכ"א מאיסורי ביאה ה"ב ובאה"ע סי' כ"א.

וקצת יש ראייה מע"ז שם דאפילו בלא כוונה ליהנות אסור להסתכל דהא הקשה על רשב"ג שראה נכרית אחת נאה ביותר מהא דאסור להסתכל ולא תירץ שרשב"ג לא נתכוין ליהנות אלמא דבכל אופן

אסור ויקשה על הרמב"ם וש"ע דכתבו ונתכוין ליהנות ומשמע שלא רק על אצבע קטנה כתבו זה אלא אף על כל מקום שדרך להיות מגולות דא"כ אין חלוק בין מקומות המכוסים למקומות המגולין ואיך כתב שם הש"ע באותו הסעיף וברמב"ם שם הכ"א הדין שאסור להסתכל בנשים שעומדות על הכביסה, שהוא משום שמגלות השוק כדאיתא ברשב"ם ב"ב דף ג"ז הא אף במקומות שהדרך להיות מגולות אסור. ולכן משמע שבמקומות המגולות אסור דוקא כשמכוין ליהנות ובמקומות שדרך להיות מכוסות אסור בכל אופן וא"כ קשה מהא דע"ז. וצריך לומר דכיון שהתפעל רשב"ג מיופיה עד שאמר עליה מה רבו מעשיך ה' נחשב זה הנאה והקשה שפיר ותירץ דקדן זוית הואי ולא הספיק לעצום עיניו כדפרש"י ונהנה לאונסו.

עכ"פ ודאי אסור להסתכל באשה אפילו במקומות שדרך להיות מגולות כשמתכוין לראותה ועיין בב"ח אר"ח סי' ע"ה סעי' א' וזה אסור בכל מקום אפילו ברחובות ויש חיוב על כל אדם להביט כפי האפשר למטה כשהולך בשוק אך לא באופן שיהיה פרוש קיואי שיהיה מקיז דם לכותלים עיין בסוטה דף כ"ב וברש"י שם ד"ה מקיז. וכן כשבאה אשה לשאול להרב שאלה בעניני איסור והיתר מחוייב להשתדל שלא להביט בפניה כדי שלא יבא ליהנות ח"ו מהראיה וכן בכל מקום שפוגע בנשים. אבל לא בשביל זה הוא ענין חיוב המחיצה בבהכ"נ ובכל מקום שמתאספים שמחוייבין לעשות מחיצה בין אנשים לנשים כי בשביל איסור ההסתכלות הוא כמו בכל מקום שהוא דין על האנשים שלא יסתכלו בהן כמו ברחובות ואם יש מי שיעבור ויסתכל בכוונה לראות ליהנות אין אנו אחראין להם וכדהוכחתי בתשובתי בראיות ברורות ואין מה להוסיף. והטעם פשוט דזה לא ניכר לאחרים. ורק בשביל קלות ראש הוא חיוב המחיצה שזה ניכר לאחרים ובאין ממילא גם הם לקלות ראש ולידי הרהור ח"ו שלהו סגי בגובה י"ח טפחים.

אבל ודאי שראוי לבעלי נפש להחמיר לעשות כשאפשר גבוהה יותר מראשיהן ואף כשהן למעלה שלא יתראו וכדכתבתי בתשובתי ואפריזן נמטייה לידידי כתרי"ה אשר כוונתו היא לשם שמים שרוצה להדפיס ספר בשם כח הקדושה והטהרה להסביר איך שראוי להחמיר כי ודאי רצוננו שיוכשר דרא ויחמירו כראוי לבעלי נפש וליראי ה'. אבל כתרי"ה יודע שגם מה שבררתי הדין והשעור. להלכה היתה לשם שמים וב"ה שהיה מזה תועלת גדולה.

ידידו מוקירו,

משה פיינשטיין